

551(32) 10-161
 7/27 K32/27 b
 8/20
 S. Naosa. K
 Kingship rules and betrothal of the Myathla Ndebele.
Setswala-tswalane.
 16

1 Motho fa tswalana le motho ke gore ke setswala se kopantsweng ke nyalo. Ramabele monna wa ba Nawa o nyetse Mmatlou wa ba Matsila ngwana wa bona Ntekudi kapa Tshitshila ke setlogolo sa ba Matsila. Fa a lebile bana ba ba Matsila a re bo-motswala bana ba malome motsalwa le mmagwe.

Janong setswala-tswala se na le ditlong-tlong tsa sona le melawana ya sona. Mosimane fa a na le malomae motsalwa le mmagwe selo sa pele fa a ya tiro o tshwanetse a reka kgomo a tla a e naya malomae, janong malomae o tla itse gore o na le setlogolo sa mma-nnete. Kgomo ye ya setlogolo e tllile go boya ka nako e nngwe le fa e se ela ya mosimane malomae o tllilo go busa ka e nngwe. E tla re fale ga mosimane kapa setlogolo se nyala sa bolella malome gore se ya nyala, janong malome wa sona o tla ntsha kgomo a re, kgomo si motlogolo fa o nyala. Mawisa a duellwa kapa a bofollwa ka sengwe, tshitshila wa Nawa mmina phuti yo mmagwe e leng wa Matsila o wisa kuane a na le poti Matsila motswalae poti a nama a topa kuane a re ke mawela-gatshe, Tshitshila a re ke kopa gore poti a mo fe kuane, fela poti a gana a re o e tshwere ke gona Tshitshila a ntsha soka a naya Poti, Poti ke fa a t tla mo lokollela kuane. Fa e ka re motho a wisa kuane kapa thipa kapa eng, a e topa ka pojane pele motswalae a e topa e tla nna ya gagwe, fela ga e ka tsawa gatshe pele ke motswalae o tla tshwana go e lokolla ka sengwe, fa a se na sa go lokolla mawisa o ya swelela. Ka nako tse dingwe e ka gumana ba tshwaraganetse mawisa ka diatla yo mongwe a re o a topile pele, fela yo mongwe a be a lese.

Fa e ka re motho a na le motswalae a wisa kuane kapa thipa e tsawa ke motswalae a re, mawisa a me, a tope. Ge motho le motswalae ba ne ba rogane fela lefa ba ka rogana ga ba ke ba kwatellana go thwe ke wona mokgwa wa setswala-tswalane.

Batswalane ba na le meswaso thata. Le fa e le mosimane a ka tswalane le monna, o ka utlwa mosimane a raya monna a re dumela monkane. Fa o botsisa gore molato keng a fa mosimane a bua jalo wa

utlwa gore ke gore baa tswalana.

Fa go paka Halerong mosadi wa ba Tsiane mmina phuti o re ngwana o ratwa thata kwa gabu mmagwe, kwa gabu rragwe ga a ratwe thata. A re ja ka Radipeo mosimane wa Nawa o ratwa thata kwa Matsila kwa gabu mmagwe kegona ko a tumileng thata.

3 Fa motho a bona sengwe kapa motho a tlhaha o tla raya yo mongwe a re o-matlho ma kae? Yo mongwe fa a mmone o tla re ke matlho mabedi. Wa pele a re, O bonang? A re ke bona motho sule o yetla kapa o ya siana.

Sekgotsho

Setswala tswalane ka ditshwao tsa mmuo se tshwana le sekgotsho. Fa monna a kgotshana le mosadi yo mongwe polelo tsa bona dia gakamatsa, o ka tla wa re ke monna le mosadi wa gagwe kapa le motswalane. Janong sekgotsho se thoma ka phano, fa e ka re yo mongwe a thwetse sengwe a ngathisa ya mabapi le yena ke sekgotsho.

4 Kekane monna wa Letebele fa a tla ira sekgotsho le Ramabele monna wa phuti kwa Lebotlwane, sekgotsho se thomile ka Sani mosadi wa Ramabele le mosadi wa Kekane. E ne e re fa Sani mosadi wa mmina phuti a thwadile nama a kgaole serwanyana a neele Kgaugelo a re isa o neye, mmakekane, le yena Mmakekane fa a thwetse letswaana a name a sege a romele Sani ka ngwanyana. Jaana sekgotsho sa tiya sa ba sa a-parela banna ba bona. Janong fa Ramabele a iretse bodilanyana o tla x nama a romella ngwana go bita Kekane, le Kekane fela jalo. Sekgotsho ba bangwe batho ba re se phala bana ba mpa fa se tiile thata gole kutlwano fa gareng ga batho. Ke gore fa sekgotsho se tlhomamile pila ga go sepe se e ka reng fa se thwadilwe se fete mokgotsho. Le ka motsoho ba fana ka yona. Fa Kekane a tlhabile o gopola mokgotsho wa gagwe fa a sa na go abisa ba gabu. Mokgotsho wa motho go thwe ga a 5 tingwe, a tingwa sekgotsho se ka thubega. Ga yo mongwe mokgotsho a i lwala thata kapa a fisa-fisa, mokgotsho wa gagwe o ne a kgutsafale a nne a yo mo tsosa matsogo go fitlhela mokgotsho wa gagwe a fola pila.

Monna mongwe wa mmina phuti Amose Makgwane a ile tiro le motswalae Motshusi Tsiane mmina phuti fa ga Mfatlha. Erile ka tsatsi lengwe ba le ka ntlung ya diphatlho ba tshotse madi a go reka Amose a re go Motshusi, ke rata go rekela motswalago ditlhako. Erile fa Amose a re ke ntsha madi ka sekgomeng ponto tse pedi tsa wela gatshe, erile di wa Motshusi a di topa a re, mmalo mawela-gatshe a me! A nama a iteya ka sekgomeng sa gagwe. Amose a re ke baya fa lefa a re ke ya re mphe fela le fa e le lesome, Motshusi a supe letsatsi a re a ke mawela-gatshe. Janong monna wa Makgwane a nama a tsamaye.

Ka tsatsi lengwe ba le fa gae Halerong mosadi wa ga Motshusi a kgopjwa a wa gatshe, Amose motswalae a ba a le teng a nama a kakatlela mosadi a re, Mawela-gatshe a me. A tsaya mosadi a ya naye. Motshusi a sale a itshwere molomo a re ke ya re batho motswala o ka napa wa tsaya mosadi mawela-gatshe! Amose a name a tseye mosadi. Motshusi a ba a ntsha kgomo a naya monna wa ba Makgwane ke gona mosadi a tla boela ka lapeng, kgomo ya ema sesito sa gagwe sa go wa mawela-gatshe.

Mokadi ngwana wa Lebakeng Matsila mmina kwena ka go tswalana le Halerong mosadi wa Nawa mmina phuti e kile a mo tseela molora o wetse gatse. Halerong o na a re e yo tsokotsa ditswalo molora wa wela gatshe, mosimane Mokadi a o bona a wo topa a re, mmalo ha ke ya bona mawela-gatshe! Halerong a itshwara molomo a tlhoka puo.

Morena Ramabêlê a tswalana le Motimedi Makakaba mmina pitsi ya re Motimedi a re ke sega nama fa go agilwe Potwaneng thipa ya gagwe ya wa gatshe. Ramabele a tlola a e topa pele a re, mawela-gatshe!

Fa e ka re o na le motswalago wa wisa kuane kapa patla fela wa e topa ka bonako pele motswalago a e topa, motswalago a ka se ke a o tseela yona. O tla bolela fela gore mawela-gatshe a gagwe a sweletse.

Erile fa monna wa Ba-Matsila a sa na go beeletsa Molapisang kgarebe ya gagwe a tloga ka tsatsi lengwe go ya etela mosadi,

a fitlha pila a bona mosadi a nna matsatsi a mararo ko Moru ga gabo kgarebe. Erile ka teatsi la bone Sefako Matsila mmina kwena ko ga Mfatlha a boela gae. Ga fela nakwana ratswal'a Sefako ko Moru a baana le tiro ya go epa tshimo, ke gona a roma mosimane go bitsa mokgonyana, mokgonyana a ya, fa a fitlhile ratswala'e Ikemisê a mmotsha lesu a re ke rata go ira tshimo fa. A ntsha selepe le kepu a di bontsha Sefako, erile bo osa Sefako a tsaya selepe le kepu a tsena lesu a kubana le lona ka metlha a ba a fetsa kgwedi ga ratswala'e.

9 E ne e re tsatsi le Molapisang a sa rateng Sefako a yo go ira tiro o ne a tsoga e sa le magube a tseye selepe le kepu a yo di fitlha gore Sefako fa a tsoga a se ke a di bona. Fa Sefako a mmotsisa a re dikepu di kae? Ngwana a re kajeono ga o ye tirong o lapile. Jaanong Sefako a se ka a ya tirong ka gore a sa bone dilo tsa go ira, a tlhole a ntse fa gae le mmeletswa wa gagwe.

Fa go paka Motshusi monna wa Tsiane mmina phuti kwa ga Mfatlha o re fa monna kapa lesogana le ile go ira tiro ko bogwe ga le ke le eja borobe ka morogo ga e se ka nama fela. Le gona go thwe lesogana ga le le mo tirong le ja gararo ka letsatsi gore le se ke la lla tlala. Fa mmeletswa a bona gore monna wa gagwe o iriswa tiro e tona e tla re ka matsatsi a mangwe a nna a fitlha dilo tse

10 mmeletsa wa gagwe. Ka go ira jalo o rata gore a tlhole le yena mo gae ka tlung.

Mosadi ya beeleitsweng o na a kgopelwe go ya bogwe. Mosadi-mogolo Matshabo Makgwane o re mosadi wa mofuta wo o atiswa go bitswa fa go letwa mabele kapa go epjwa ditloo go thwe fa a kgopelwa go tloga mmatswala'e a yo mo kgopela, fa fitlha o re ke tlile go kopa mosadi re yo mona gae. Janong go tla bolellwa mmeletswa gore o batliwa kwa bogwe. Mmeletswa ga a ke a eba le puo, e tla re ka moso a tsamaya le mmatswala'e. Fa a fitlha ga gabo lesogana ga a dumellwe go ya kae le kae mo motseng, ga e se fa bogwe fela, le fa a ya nokeng o ya le mogadibo wa gagwe; fa go se na mogadibo o ya le mmatswala'e. Fa mmeletswa a leta tshimong o nna fela le mogadibo wa gagwe wa monna kapa wa mosadi.

11 Go thwe le fa a ena ditlooo go nna fela jalo o tihola le mogadibo kapa mmatswala'e fela. Fa go paka Mmakwena Makgwane mmina phuti ga Mfathha o re lesogana lengwe kapa motho fela ga a dumellwa go nna le mmeeletswa. Mmeeletswa o tla nna ga gabo lesogana go fitlhela mabele a butswa kapa ditlooo di fatwa. Fa tiro ya gagwe e fedile, mmatswala'e o tla mo isa ga gabo kapa a roma ngwana a mo isa. E tla re fale mabele a fotswe go tla ntshwa mokotla kapa wa ditlooo wa latela mmeeletswa go leboga diatla tsa gagwe. O iswa ke babo mosimane ka koloi kapa ditonki.

12 Maria mmina phuti wa ba Matsieng morwadi wa Segale Matsieng o na a beeletswa ke Piti Tsiane mmina phuti ngwana wa Mosire Tsiane le Motshabo. Janong ke fa go agilwe Tsiditsane ke Ba-Mfathha, e rile fa go latwa Maria Matsieng a kgopjwa ke Motshabo go tla leta. Erile fa go sa na go letwa ga romelwa mokotla wa mabele ga Segale Matsieng go leboga diatla tsa mosetsana.

13 Motshusi monna wa Tsiane ya agileng ga Dintshi o re fa e le mmeeletsa go na le tiro ga ratswala'e o atisa go ya thusa fela a sa kgopelwa. Ja ka Seabelo monna wa Matsila o kile a yo lemela mmatswala'e ga Makakaba fa a beeleditse Tompi Makakaba mmina pitsi ko Tsiditsane. Go thwe lesogana ga le se diatla di metsi ga le ke le letela gore le biletswa tiro a ratswale, le ikisa ka bogalona fela le fitlhe le loke diatla tirong ya ratswale.

Go thwe fa e le masogana a le mabedi a beeleditse lapeng le lengwe mme yo mongwe yena a ntse sethusi sa bogwe thata, go thwe ke yena ya tla ba mokgonyana wa mma-nnete tota. Yo mongwe yo a neng a re fa a tlile bogwe a tihole ka lung fela, yena ga a tshe-pjwe ke ba bogwe. Motshabo mosadi-mogolo wa Makgwane o re fa go irilwe morokonyana wa bojalwa ba bogwe ba feta mokgonyana wa motlapa ba yo bitsa ya neng a thusa a tle go nwa bojalwa le ratswala'e. E re fale ba nwele go nne nkgwana ya mokgonyana. Mkgwana ye ngwetsi e tla go e rwalla lapeng la mokgonyana. Go thwe le fa go na le nama ko bogwe mokgonyana wa mofuta wo o tla nne a gopolwe ka serwa.

Peeletso.

- 14 Lesogana fa le beeditse kgarebe le leka ka metlha gore le se ke la kgopisa yo mongwe le yo mongwe wa gabo kgarebe. Le fa a ka rongwa ke yo mongwe wa gabo kgarebe ga a ke a gana o irella gore motlha a kopelwang kgarebe a se ka a seketliswa ke babo mosadi. Fa e kile lesogana la gana mongwe wa bo mosetsana e tllile gore tsatsi le go ntshwang magadi e bile ba kopa mosadi, ba gabo mosetsana ba tllile go duedisa lesogana kgano ye le kileng la e ira. Le duela ka pudi kapa nku gore le itse ba bogwe, fa lesogana le sa kgone go duela ka nako yeo ba bogwe ba gana ka mosadi. Gape-gape fa e ka re lesogana le kopa mosadi ga utlwala gore le na le molato kwa gongwe, ba bogwe ba gagwe ba balela gore lesogana le ye pele le duele molato wa lona. Lesogana le tshaba mmatswala lona lekepe-kepe, fa le ka re le tsa-maya ka tsela la bona mmatswale le gapoga a sa le kgakala le tsene ka sekgwa, le fa go nowa bojalwa lesogana la bona mmatswale le ya tloga le yo nna kgakalanyana, le tla nne le romelwe phafana koo. Fa mmatswal'a lona a ka emoga ka bonako lesogana le atamela banneng le nwe le bona. Ke molao wa lesogana fa le sa beeditse kgarebe fela fa le nyatse ga go jalo, ba nwa botlhe.
- 15 Ga lesogana le rata go bona kgarebe ya lona e beeditsweng le iswa ke mmaditsela wa lona, le magorogo ke gona ga mmaditsela wa lona. Arone Matsila wa Mmatsholane e rile a tllilo bona Difora Nawa mmeletswa wa gagwe kwa Lebotlwane a iswa ke Mma-Matsieng ga Mfete ratswalae. Lesogana ka boesi ga le kgone go ikisa bogwe, le gona ga le ya dumelewa go tihwa le keta-keta bogwe, le tle ka sewelo. Mmeletswa fa lesogana le tloga o le ntsha fela ka kgorwana ya lapa ka molao wa Mfatlha wa peeletso.
- Fa lesogana le beeditse mosadi mme mosadi a swa pele go tswa magadi le dumelwa go tsaya yo monnye fa a le teng ga ba ga ba bogwe ba sa rata lesogana.

15 cont. 551

K32/27

7*

Mmeeletswa ga a ke a dumela go bolediswa ke mongwe wa masogana mo motseng. Gape-gape mmeeletswa o tshaba mmatswala'e thata kapa ba gabo mmeletsa thata, fa go etile kapa go gorogetse yo mongwe wabo monna wa gagwe o tla tlabatlabana a lokisa dilwana a feela gore ba bone gore ga se sebedu. Fa mmeeletswa a lwala go tsibiswa ba gabo monna ka norako le yena mmeeletswa o ya itsiswa le fa a ile tiro Makgoweng. Ga mmeeletswa a rata go ya tiro Makgoweeng monna fa ba gana mmeeletswa ga a ye tiro.

END. S 551.